

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14— „
Pe 3 luni . . . 7— „
Pe o lună . . . 2:40 „
Numărul popular:
Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an 2— „
Pentru România și
America . . . 10— franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe an
40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 filori.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.
Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730.

Dreptul limbei și sufragiul universal

— Ecou al adunării din Arad —

(Articol venit din afară — dela un ascultător)

Dreptul limbei, după cum l-a definit *d. Goldiș*, în frumoasa adunare din Arad, e sfânt și e vecinic. „*Limba e doar căldura soarelui*“. Prin urmare lupta pentru dreptul ei, ar fi să fie ca lupta pentru rodnicile raze ale celui domnitor peste ceruri. Iar dreptul ei ar fi să fie necontestat, cum e dreptul respirației și al vieții însăși.

Și noi totuși, de veacuri suntem nevoiți, să purtăm nesfârșite lupte, întru izbândirea atât de sfintelor ei drepturi. De ce? Și mai cu seamă, care este baza îndreptățirii luptelor noastre? Și mai ales în cadrele Statului acestuia, de fapt poliglot, pretins însă maghiar?!

Ea se razimă iarăși pe acel principiu fundamental, din care am mâncat în articolii premergători, și care culminează în adevărul fixat deja, că: *Statul nu-și poate fi sieși scop propriu; el e unealtă, mijloc numai, întru dobândirea fericirii generale și universale.*

O să-mi dați voie, ca să elucidez puțin această bază, întemeiată pe ideea principiară de mai sus. Ori s'o fac aceasta în forma scurtă, condensată a sofismei — nu din panglicarism — ci, pe de-o parte, pentru claritatea însăși, de sine înțeleasă a motivelor, pe de altă parte pentru neîncăperea spațiului.

Statul dar, e unealtă prin care și în cadrele căruia să-și dobândească fericirea generală, universală — toți cetățenii trăitori în el, cum ei îl constituiesc doar, și îl susțin. E un adevăr fundamental totodată și acela, că cultura, năzuințele culturale sunt factori de noroc și fericire. Iar faptul, că natura însăși e cel mai bun econom, e iarăși un adevăr vecinic și de necii vecilor adevăr va rămâne: *ea nu cere nici-odată și nicăiri, nici mai multă nici mai puțină putere și nu întrebunțează nici unde, decât atâta numai, câtă-i absolut necesară.* Statul e un fenomen natural, născut în mod firesc și prin urmare condiționat de legile vecinice ale naturii. Care este dar rezonul tuturor acestora?!

Dorind ca să dobândim, să ajungem și să ne apropiem măcar de acea fericire generală și universală, firește cadrele Statului, în care trăim și bine înțeles, chiar prin puterea acestui Stat — naturală, că uzând de cultură, ca de principala factor al fericirii — putem cu drag să pretindem, ca tuturor limbilor și tuturor popoarelor să li-se îngăduie, ca

această cultură să și-o însușiască conform vecinicele legi ale firii, mai economice și în timp și în spațiu, progresând în propria lor evoluție. *Aibă-și fieștecare limbă, fieștecare seminție de oameni, aceleași drepturi egale, aceleași libertăți. Pentru că numai în baza acestei egalități de drept și egalei libertăți, va putea rezulta progresul adevărat și natural!*

Observați cât de rigid drept e și totodată cât de larg echitabile aceste consecvențe principiare?! Cum corespunde, atât vecinicele legi ale firei, cât și rezonului abstract. Cum apără ele deopotrivă și libertatea individului și libertatea generală. Cât sunt ele de liberale și totuși conservatoare!

Statul e unealtă și totuși nu e subordonat; individul e liber, independent și cu toate aceste puternic, pentru că legăturile indisolubile îl leagă de Stat: convingerea faptică, că jertfa aceea, ce o aduce el Statului, mulțimei, totalității — i-se va răsplăti și e răsplătește înmultit, îi revine ca bun iarăși lui, individului și încă potențându-se, atât calitativ, cât și cantitativ.

*Nu mai există nici supremație, nici privilegii, nici domnie, nici slujitori ne-
trebnici; nu mai există nici nenorocita
deosebire de clasă, de lege, de neam și
de limbă — egalitatea domnește pretu-
tindeni — egalitatea, libertatea și frăție-
tatea. Iar Statul e puternic, fiind că
trăiește!*

Și nu băgați de seamă?! Sunt utopii oare principiile acestea?! N'ați băgat de seamă?!

Nu, nu. Ele sunt fapt și adevăr și trăiesc. Ele au dat doar naștere pe vremea bunicilor noștri, anului 1848. *Ele au sfărmat jugul sclăviei, ele au șters de pe fața acestui pământ urbariul și iobăgia și robotul; din ele au tresărit libertatea conștiinței, ideii și a presei, din ele s'a născut libertatea religioasă, ele au valorat pentru prima dată ideea egalității întru purtarea sarcinelor; ele presidează întreagă legislativa anului 1848. Ele ar trebui să ne fie și astăzi temelie durabilă mai departe, razimul și puterea, căci ele sunt doar și acordul muzicii tuturor veacurilor, ce va să vină!*

Ei, dar unde am ajuns astăzi?! După 1848 iarăși și-a răscolit capul reacțiunea. Insuși pactul dela 1867 poartă asupra-și

cea mai neagră pecete a ei. Ultima licăire a principiilor egalității, frățietății și libertății în legislativa Țării noastre e doar art. XLIV. al anului 1868, legea despre egala îndreptățire a naționalităților — dar nici aceasta în concepțiunea totalității ei, ci în mici fărîme de îndreptățiri, ce le acordă popoarelor nemaghiare ale Țării. Ei bine, dar aplicat-a, înfăptuit-a vre-un guvern unguresc, de-atunci încoace, măcar fărîmul acesta de lege?! *Ba.* Cu toate că legile ar trebui să le cinstească, înainte de toate stăpânirile, cari au menirea să le păzească și să le aplice; doar legile, fire-ar fi ele de ori și ce categorie, sunt de-opotrivă de sfinte și obligatorii.

Ba, pentru că la noi s'a prefăcut deja în sistem, concepțiunea aceea greșită și mincinoasă — chiar și faptul acesta denotă reacțiunea în toată a ei golătate — că aci, în Țara aceasta, totul și toate și toți trebuie să se prefacă în Maghiari; că Țara aceasta numai astfel se va putea susține, dacă se va transforma în Stat național maghiar, — ceeace românește spus, nu însemnează altceva, decât extirparea cu orice preț, prin foc și prin sabie a tot ce nu e maghiar, maghiarizarea par force a tuturor cetățenilor de limbă și naționalitate nemaghiare.

Iar acum, dacă o să vă mai spună contele Tisza, cum o spusese de atâtea ori, fie iertatul tatăl său, și cum o mințise de atâtea ori baronul Bánffy și cum o repetă acum contele Khuen și cum o îngăimăcesc de ani de-a rândul, zilnic, aproape toate ziarele ungurești, — *minciuna aceea perfid de naivă, că legea despre egala îndreptățire a naționalităților, acest mic fărâm de îndreptățire milogită, de aceea n'au aplicat-o și n'au executat-o guvernele ungurești pentru că — o mână de oameni, agitatorii, așiftătorii popoarelor — doar ei zic că nu-s mai mulți nu voiau și nu voiesc, să recunoască primul paragraf, mincinos intervertit de ei, al acestei legi — ei bine, atunci d-voastră o să mai credeți acestei sfruntate minciuni?! E țără aceea, unde în ciuda câtorva agitatori, nu se aplică legi, cari ar fi să aibă menirea, să scoată din nenoroc și din nefericire milioane de popor cinstit și muncitor?! După simpatii, ori antipatii se fac și se aplică legile unei țări?! În ciuda, ori de dragul cutărui?!*

Nu, nu. De mii de ori, nu. Aci zace o groaznică minciună!

Și chiar minciuna aceasta are, să o spulbere înfăptuirea sufragiului universal.

Dacă ei doresc, ca Țara să fie și pe mai departe melegarul privilegiilor lor de clasă și de rasă — noi vom lupta să zădărniciim întruparea acestui fel de Stat. *Pentru noi Statul va trebui să fie mijlocul cel mai efectiv al dobândirii fericirii și mulțumirii tuturor cetățenilor săi, prin cultură. Iar aceasta va fi ajunsă prin recunoașterea aceluia etern adevăr, că dreptul limbei tuturor popoarelor e indispensabil, cum nu se mai contestă dreptul respirației și al vieții.* Libertatea culturii dar. Desvolte-se fieștecăre națiune, în catedrele Statului și ajutată uniform, de puterile lui, liber, ca o unitate „sui generis“, cum a lăsat-o Dumnezeu. Căci mai bine spargă-se formele moarte ale Statului, decât să se stavilească progresul vieții popoarelor. Altcum întreagă existența Statului nu-și află rezonul.

Și iată dar, ce așteptăm noi dela întruchiparea sufragiului universal: *izvorul apelor, dătătoare de nouă viață, de nouă putere pentru Țară și pentru popoarele ei, prefermecarea prin el a întregului sistem de ocârmuire și administrare, întru fericirea și mulțumirea tuturor cetățenilor țării.*

E frumos idealul, măreață ținta. La luptă dar. Toți doritorii de bine.

„Alons enfants de la patrie“.

Problema națională în Austria și art. XIX

de dr. Mihai A. Popovici

II.

Importanța art. XIX atât în teorie, cât și practică, nu aparține, decât în parte dreptului. Greul acestui articol zace în domeniul politicii. Fără ca să perdem din vedere enorma importanță a limbei materne atât în dreptul privat, cât și în cel administrativ, importanță cardinală în înlesnirea stabilirii adevărului obiectiv în întreaga viață de drept a cetățenilor, recunoscută de toate procedurile moderne civile, penale sau administrative; art. XIX. încearcă să rezolve probleme politice de valoare hotărâtoare pentru viața și existența statului. Individualitățile etnice, pe cari cursul vremurilor le-a legat într'un mănunchiu, formând

prin ele și cu ele un stat, nu pot fi desbrăcate de particularitățile lor, de caracterele lor deosebite și mai ales de conștiința originii și dezvoltării lor deosebite, fără de a se periclita înseși bazele unui stat poliglot. Individualităților acestora trebuie să li se deschidă teren liber și vast pentru dezvoltarea separată, fără ca să se cultive în ele sentimentul, că ele trebuie pentru stat să abdică de națiunea lor. Din contră, statul trebuie să fie protectorul cel mare și drept al tuturor neamurilor și să nu ceară alt sacrificiu al conștiinței naționale, decât atâta, cât e indispensabil pentru susținerea întregului.

Art. XIX. e departe de a fi rezolvat această problemă politică, cu toate acestea el e începutul sincer și drept, prin care s'a tăiat toată asprimea urei de răsă dintre diferitele neamuri din Austria, s-a paralizat lupta desperată pentru mijloacele cele mai elementare ale existenței diferitelor națiuni, s-a creiat un teren neutral lipsit de ură și patimă, lipsit mai ales de dușmănie față de stat. Statul ar fi fost sub alte împrejurări considerat de ocrotitorul tuturor fărădelegilor antinaționale și în loc de judecător, ar fi fost cu drept cuvânt socotit călăul tuturor aspirațiilor cinstite naționale. Convingerea, că un astfel de stat trebuie să existe, ar fi fost adânc sguđuită în sufletele supușilor săi. Pe acest teren netezit prin lege, se poartă o luptă cumpănită și cuminte cu soții de izbândă pentru toți, fără învinși și fără învingători. Astfel de lupte nu se sfârșesc peste noapte, dar nu peste mult va suna și ceasul păcii drepte și cinstite.

Rezonul politic a făcut, ca art. XIX. să nu rămână o simplă normă pentru legiuitorul viitor, ci vom vedea cum a fost pus în practică pe baze largi, vederi mari politice de forurile chemate de constituție să aperse libertățile politice ale cetățenilor. Forul acesta principal în Austria este curtea imperială, iar în chestiunile administrative curtea administrativă, de importanță hotărâtoare sunt și ordonațiunile ministeriale pentru executarea art. XIX.

Analizând art. XIX. vedem că se compune din 3 părți. Aliniatul I. statorosește egala îndreptățire a tuturor națiunilor, din Austria, precum și dreptul inviolabil, de ași conserva și cultiva naționalitatea lor. Prin aliniatul acesta se exclude orice prerogativă legală, care s'ar da uneia din națiunile conlocuitoare, fie ca națiune conducătoare fie că limba unei națiuni s'ar decreta de „limbă de stat“. Recunoaște apoi tuturor națiunilor dreptul de a-și cultiva și conserva prin orice fel de instituțiuni culturale caracterul și individualitatea națională. Aliniatul acesta exprimă numai un punct de vedere general, un principiu abstract, rezervându-se aliniatului 2 și 3 trecerea pe un teren mai practic.

Aliniatul 2 recunoaște egala îndreptățire în școală, oficiu și viață publică a tuturor limbilor usitate în țări, vorbește de egala îndreptățire a

limbilor „usitate în țări (Landesübliche Sprache). Vom vedea la alineatul 3, că acolo se vorbește de limbile țării (Landessprachen). Care e deosebirea și ce se înțelege prin „limbi usitate în țări“ și ce prin „limbile țărilor“?

Doctrina dimpreună cu practica face următoarea distincție. Austria, dupăcum știm nu e împărțită în comitate ca Ungaria; diferitele regate, ducate, principate, din cari în decursul vremurilor s'a plămădit Austria, (sau legal vorbind, căci numele de Austria nu-l întâlnim în nici o lege fundamentală*) ci „Regatele și țările reprezentate în parlament“ nu și-au pierdut independența, ci au și astăzi o autonomie largă. Țările acestea sunt luate de bază în art. XIX și anume: dacă într'o țară există o națiune, care să locuiască stabil, nu numai trecător, limba acestei națiuni prin simplul fapt al viețuirii în acea țară, devine limbă de a țării.

Astfel în Bohemia limba bohemă și germană, în Bucovina română, ruteană, germană, sunt limbile țării. Limbă usitată de a țării e atunci o limbă, când națiunea, care se folosește de acea limbă, locuiește în districtul administrativ și judecătoresc, sau în comuna respectivă, așadară într'o comună curat germană din Bohemia limbă usitată e numai cea germană, într'o comună locuită și de Bohemi limba usitată e și cea germană și cea bohemă, așa, că în părțile curat germane, deși în Bohemia atât limba bohemă, cât și limba germană sunt limbi de ale țării, limba bohemă nu e limbă usitată.

Împărțirea aceasta, pe care în lege nu o găsim exprimată decât în procedura civilă, unde se vorbește numai de „limbile usitate în țări“, e de foarte mare importanță.

Politica în Ungaria

Chestia sufragiului universal.

În urma asaltului de dăunăzi a lui Tisza putem afirma cu siguranță, că partidul muncii stă sub domnia exclusivă a acestui dușman neîmpăcat al sufragiului universal. Nimeni nu poate găci intențiunea și planurile guvernului în chestia aceasta de o însemnătate și importanță atât de mare pentru toți locuitorii țării. Guvernul, de câte-ori e silit să se declare în chestia aceasta, totdeauna dă răspunsuri în doi peri. Frațiunea Lukács-Székely deși nu deschis, dar prin felurite aluziuni se declară aderentă a rezolvirii cinstite

*) Il găsim o singură dată în art. I din legea despre drepturile generale ale cetățenilor, vorbind de cetățenia austriacă.

Răsfoind un album

De Constantin A. Giulescu

Trecea odată cu trenul printr'o stație de pe linia București-Vărciorova. Așteptam mai bine de douăzeci de minute să treacă fulgerul, ca mai pe urmă să pornim și noi la drum.

Plictisit de atâta ședere m'am dat jos din vagon, și mă plimbam dela un capăt la celalt al peronului.

Era o zi senină de toamnă. Câmpiile erau arse de soare, iar din salcâni, cari împodobiau gara, cădeau frunzișoare uscate.

Într'o magazie de peste drum, vre-o zece hamali ridicau sacii de cereale, aruncându-i pe podul unui vagon de marfă, pe când un clopoțel de aramă, suna monoton în oficiu, ca o sarnerie electrică.

Când voiam să mă urc iar în tren, mă trezesc apucat de braț. Când întorc capul, văd un cioc de barbă plecat peste umărul meu, și doi ochi negrii, cari mă priviau întrebător.

Era șeful gării.

Și în vreme ca scormoniam cu mintea trecutului, cercetând pe toți prietini din copilărie, m'a întrebat cu voce răgușită:

— Ce, frate Costache, nu mă mai cunoști?

— Ba... da, i-am răspuns nedomirrit. Tocmai caut să-mi aduc aminte. Cu cât mă uit mai lung la tine, cu atât pare că prind a te cunoaște. Da, da. Uite, acum știu cine ești: Radu Co-dreanu, pe care te porecliam în școală „Șopârlă“.

Vai! dar cum te-ai schimbat!... Poate barba, poate năcazurile, căci te văd mai încărunit decât mine. Ești de mult aici?

— Numai de două luni. Am fost până acum prin Moldova. Din pricina asta nu ne-am mai întâlnit. Acum, m'am mai apropiat și eu de casă... Și după o scurtă, pauză mă întrebă:

— Te-ai însurat?

— Nu, nu m'am însurat. E greu... Ș'apoi, m'am deprins așa, singur... Dar tu?

— O, ho! Eu am și doi copii: un băiat și o fată. Vrei să-i vezi?

Și cum pornise către ieșire, îl văzui că se opri locului, și luându-mă de mână, îmi zise:

— Te grăbești să te duci la București?

— Nu, mai am cinci zile concediu, i-am răspuns.

— Atunci, fă-mi plăcerea de rămâi la mine până mâine. O să petrecem bine. Să-ți fac cunoștință și cu Florica, nevastă-mea...

Văzând că inclin la rugămintea lui, chemă numai decât un hamal ca să-mi aducă geaman-tanul și lucrurile pe cari le aveam în vagon.

L'am ascultat, și am rămas

După ce a trecut fulgerul, și a plecat trenul cu care venisem, gara a rămas pustie. Hamalii s'au împrăștiat. Funcționarii s'au ascuns prin camerele lor, iar noi urcam scările de lemn, cari duc la etajul de sus al gărei. Numai clopoțelul de aramă suna necontenit în oficiu, pândind par'că scurgerea vremei, ca un ochiu neadormit.

Când am ajuns în capul scării, prietinel meu strigă tare:

— Florico, vino mai degrabă până aici.

Uite, și-aduc un mosafir.

Într'o clipă ușa dela mijloc se deschise, și în cadrul ei apără o femeie înaltă, sveltă și bălană la chip...

Cum am zărit'o mi-am zis:

— Doamne, pare că sunt pe altă lumel... O cunosc și pe nevasta lui Radu. Dar, cum îmi frământam mintea să afl de unde o știu, văzui că se apropie ușor de mine și-mi zise:

— Ne cunoaștem de mult!... Eram în clasa treia la Externat. Am fost și vecini odată. Mai știi? În strada Sineasca, alături de cimitir. Acum îți aduci aminte?

— Da, da. Imi reamintesc foarte bine. Ne-am cunoscut într'o primăvară. Erau vișinii înfloriți, cânta cucu, și sburau pe sus rândunelele. Te jucai prin curte cu mingea, și ți-a scăpat în grădină la noi... Așa e?

— Ba am aruncat'o întradins. Eram o nebună... Vezi, că ne cunoaștem de mult?

— Hei, sunt douăzeci și patru de ani de atunci!... Eu am îmbătrânit, dar dumneata ai rămas tot tânără...

— Da, tânără cu față mare, mi-a răspuns. Anuța e acum de cincisprezece ani, cât aveam eu atunci, când ne-am cunoscut.

Și după o scurtă pauză ne zise, privind în ochii lui Radu:

Să mergem înăuntru, să vă prezint și copiii...

a acestei reforme electorale. Dar de atâtea-ori vre-un tiszaiist, mic sau mare, imediat dădea asalt în contra dreptului electoral. Khuen-Héderváry, firește, declară, că el personal nu este în contra acestei reforme democratice, dar mai întâi face statistica, apoi urcă contingentul de recruți și statică administrația comitatensă, deoarece acestea sunt chestii foarte urgente. Dreptul electoral — nu-i atât de urgent.

În două semioficioase ale guvernului au apărut două declarații diametral opuse, cari arată atitudinea guvernului în chestia dreptului electoral. Ziarul „Magyar Nemzet“, ce apare dimineața scrie următoarele:

„Cât privește dreptul electoral declarăm, că problema aceasta nu e așa numită „chestie delicată“ a politicii ungurești. Guvernul și majoritatea sunt în deplin acord, ca să lărgescă dreptul electoral până la hotarul, pe care îl cere scutirea caracterului național tradițional al Statului ungar. Nu presupunem nici despre cel mai radical ungar, că ar întrebuița dreptul electoral ca un mijloc de spulberare a construcției Statului național.“

Guvernul și partidul său conform acestui comunicat, sunt în deplin acord, ba mai mult, că în chestia aceasta își au precizată deja atitudinea.

Iată însă ce scrie în aceeași chestie „Budapesti Napló“, semioficiosul de seară ai guvernului.

„Guvernul și partidul guvernamental vor lua o atitudine definitivă în chestia dreptului electoral, numai după ce ea se va fi format la propunerea contelui Khuen Héderváry.“

Proastă înțelepciune. Dar semioficiosul „B. N.“ mințește, deorece ce partidul muncii își are deja precizată atitudinea și voința, dar aceasta e reacția cea mai blăstămată și mai dușmană poporului. Tot aceasta e părerea și a ministrului președinte, numai cătel nu cutează s'o mărturisească încă. Dar greșește foarte mult, dacă ne crede atât de naivi, că ne poate înșela cu astfel de apucături. Și mai cu seamă greșește crezând, că nu peste cadavru politic al d-sale se va putea realiza sufragiul universal.

Unitate națională și sufragiu universal.

Sub titlul acesta ziarul „Világ“ se ocupă cu consfătuirile dintre contele Tisza și d. dr. Ioan Mihu în chestia împăcării a Românilor cu Ungurii, despre care scrie următoarele:

Când am intrat pe ușe am zărit în colțul unei canapele, doi tineri ca doi bujori. Fata cu doi trei ani mai mare ca băiatul. Amândoi erau frumoși Anuța și Victor. Ea, sămăna cu mamăsa, așa cum era la vrâsta de cincisprezece ani: sglobie, cu părul galben ca mătasa porumbului, cu ochii albaștri, ca cicoarea. Băiatul era leit capul lui Radu.

Am stat mult de vorbă în ziua cea, până sara târziu!.. Am desgropat toate amintirile din copilărie, toate nebuniile din școală, și nu ne mai săturam trăind o clipă prin imaginație, vremile de mult pierdute!..

De ce ne place să scormonim une-ori trecutului, cu toate-că nu ne-a adus în viață decât desamăgiri?

Târziu, am trecut în camera de culcare. În zadar însă cercam să închid ochii, că nu se lippa somnul de mine. Am aprins atunci lampa, și am căutat o carte să citesc. Pe o măsuță am găsit două albumuri de poezii. Le-am luat, și am început să le răsfoiesc.

Unul era al mamei, din vremea anilor tineri. Il cunoșteam. Celălalt era al Anuții.

E o etate în viața femeilor, când iubirea încolțește ca o sămânță roditoare în inima lor. E aceeași la toate!

Atunci, prind a scrie versuri, a fi sentimentale, și se aprind din nimic, ca o flăcără vie. O! dar ține așa de puțin acest foc!..

Am început să cetesc în albumul mamei. Toate nimicurile îmi reveniau în minte: versuri

Tisza conferează despre un nou „pact“ național cu șefii Românilor și face târgueli asupra bunurilor națiunii maghiare, fără știrea guvernului și a parlamentului. Cine l'a împuternicit să facă aceasta, și cui răspunde el pentru acestea târgueli? În baza cărui oficiu de stat, ce împuternicire parlamentară îl îndreptățește pe Tisza, încât cutează să deslege nodurile Constituției, legate prin legile noastre fundamentale?

Nimeni nu-l trage la răspundere pentru aceasta. Doară Ștefan Tisza apostolul inimos al „unității naționale“, în numele și în interesul „Statului unitar național maghiar“, face târgueli cu frații noștri Români, pe cari tot numai pentru această idee voieste să-i câștige, ca să îndrepte și energiile lor amorțite și subjugate în albia progresului sănătos istoric.

Astfel spune el, contele Ștefan Tisza, marele șovinist, și cine s'ar îndoi oare de intențiunile nobile ale însuflețitului patriot maghiar?

Dar să fim drepți, Tisza n'a primit și n'a promis toate, câte a cerut pentru Români dr. Ioan Mihu; ba, din contră, a mai ciuntit din cele 23 puncte din memorandumul d-lui Mihu. O singură condițiune a pus Tisza, de care s'a legat cu îndârjire, adică, *Românii, în prețul împlinirii cererilor lor să abandoneze sufragiul universal, egal și secret.*

Scopul principal al lui Tisza este deci, ca să împiedece legiferarea sufragiului universal egal și secret.

Tisza a promis recunoașterea în lege a partidului național român, ca factor politic.

Prin faptul acesta Tisza, marele șovinist, a devenit trădătorul său propriu și în taină — pe răspunderea altuia — a fost gata să se învoiască la distrugerea unității naționale maghiare, numai ca să slăbească tabăra acelor, cari pretind sufragiul universal. Dar e caracteristic și faptul, că ministrul președinte chiar pentru pretențiunea dintâi a respins memorandumul.

Flășnetarul unității naționale maghiare a consimțit să înmulțească cercurile electorale românești, numai ca să-i atragă pe Români din tabăra acelor, cari voesc sufragiului universal.

Tisza a promis întrebuițarea limbii românești, dar numai la administrație, precum și perfecți și slujbași publici în ținuturile locuite de Români; două episcopii, la Oradea-mare și Cluj, catehizație numai în limba maternă, în toate școalele; revocarea ordinațiunilor școlare apomy-ane; gimnazii românești și completarea gimnaziului din Brad, precum și amnestierea tuturor întemnițaților politici.

Apoi numitul ziar sfârșește: Iată, astfel asigură contele Ștefan Tisza suptă națiunii și a inteligenței maghiare.

Ce vor răspunde la aceasta acei membri ai partidului muncii, cari sunt aderenți sinceri ai statului unitar maghiar, iar de altă parte pre-

pe de rost, numele fetelor, ba chiar și cuvintele de pe ultima filă: „Cine te iubeste mai mult, să întorcă foaia, și să scrie mai departe“. Le știam pe din afară. Ici o poezie erotică, dincolo un șir de cugetări. Apoi flori presate, trandafiri și panselile, fluturi și îngerași cu ochi frumoși!..

Am dat mai departe și peste o strofă scrisă de mine. Era un crâmpei din poezia „O, rămâi“ a lui Eminescu:

O rămâi, rămâi cu mine,
Te iubesc atât de mult!..
Ale tale doruri toate
Numai eu știu să le-ascult!..

De desupt era anul 1890 luna Maiu. M'am oprit la această pagină, și lăsând albumul din mână, m'am dus cu mintea în vremile fericite, cari n'or mai reveni.

Am trecut într'o clipă toată gama vieții petrecute și m'am oprit la fiecare pagină din șirul anilor, cari s'au dus!

M'am sculat apoi, și ridicând albumul, l'am pus iar pe măsuță. De-asupra, într'un cadru de lemn era fotografia mamei și a fetii, așa cum sunt acum. Le-am privit vreme îndelungată și am zis cu ochii scăldați în lacrimi:

— Un soare care apune, și altul care răsare! Asta e viața!..

tind reforma dreptului electoral radical? Până când vor mai tolera șefia lui Tisza, a fanaticului reacționar, care prin acțiunea sa distrugătoare a tradat chiar și unica bază de existență, șovinismul, numai ca să împiedece milioanele țării de a ajunge la drepturi politice?

Consiliu de miniștri.

Din Budapesta primim știrea, că ieri, Duminecă, la orele 10 a. m. în palatul ministerial din Buda a avut loc un consiliu de miniștri comun sub președinția ministrului de externe contele Aehrenthal, la care au luat parte: ministrul comun de războiu baronul Schönaich, ministrul comun de finanțe baronul Burján, ministrul președinte Khuen Héderváry, ministrul președinte austriac baronul Bienerth, ministrul de honvezi Hazay și ministrul austriac Georgi. Consiliul a durat până la 1 oră d. a. S'au desbătut chestii referitoare la legea militară.

Desbinare în sânul partidului guvernamental?

În „Pester Lloyd“ de ieri a apărut un articol iscălit de deputatul democrat Sándor Pál, din partidul guvernamental. Articolul desvălește lucruri senzaționale, cari vor turbura mult apele politicii ungurești, și fără îndoială vor da prilej la foarte multe ciocniri vehemente.

Iată desvălirile lui Sándor Pál:

Guvernul a încheiat pact cu membrii din partidul muncii, aderenți ai sufragiului universal, ca chestia sufragiului universal să nu se forțeze până după votarea trebuințelor de stat. Tisza prin vorbirea sa din delegațiunea ungară în care a declarat războiu aderenților sufragiului universal, — a violat acest pact și astfel nu mai e nici un motiv ca aderenții acestui sufragiu să tacă și în mod mișelesc să-și ascundă părerile.

Apoi declară, că „în cele mai multe cercuri candidații guvernamentali s'au declarat aderenți ai sufragiului universal și astfel numai grație acestor declarații false și a pactului legat cu partidul kossuthist, au putut cuceri aceste cercuri.“

Procedeu acesta al contelui Tisza nu numai a disgustat pe mulți membri însuflețiți și credincioși ai partidului muncii, dar va primejdui și însași unitatea partidului.“

Pășirea aceasta deschisă a deputatului Sándor Pál a făcut mare senzație în toate partidele politice.

Parlamentul ungar

Sedința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 6 Martie.

Camera continuă desbaterea §-ului 5 al proiectului băncei.

Kállay Ubul (kossuthist): Polemizează cu vorbirile miniștrilor Lukács și Hieronymi. Aderează la proiectul de rezoluțiune a lui Ságthy.

Hammersberg László: Paragraful acesta din o societate pe acții face un factor de drept public, iar drepturile Casei magnaților le-a lărgit în paguba Casei deputaților.

Aderează la proiectul de rezoluțiune a lui Ságthy.

Szebeny Antal: Vorbește despre plățile în numerar și taxele vamale de import. Situațiunea financiară a țării nu e atât de rea, încât să se aibă teamă de introducerea imediată a plăților în numerar.

Președintele îl face atent să nu să abată dela obiect.

Szebeny A: Analizează paragraful din punct de vedere de drept și declară, că aderează la proiectul de rezoluțiune a lui Ságthy.

Ostfy Lajos: Paragraful nu garantează hotărât introducerea plăților în numerar.

Rakovszky István: Vorbește în numele partidului poporal și declară, că partidul nu primește acest paragraf.

Aderează la proiectul de rezoluțiune a lui Ságthy.

CORESPONDENȚE DIN ȚARĂ

Din jurul Orăștiei

Deodată cu trecerea iernei, au luat sfârșit și conferințele, pentru intelectuali și popor, ținute în cadrul și sub egida Asociațiunii.

În genere s'au ținut puține conferințe în decursul acestui sezon, tratând diverse subiecte, nu atât pentru țărani, cât pentru pătura cultă. Cele mai multe conferințe au fost ascultate în câteva centre, unde pulsează o viață mai energică, mai românească.

În cele mai multe părți însă nu s'a lucrat chiar nimic, ori foarte puțin pentru instruirea și luminarea săteanului.

Și să fim sinceri, avântul ce ne cuprinsese mai anțărț, ne-a cam părăsit în vremea din urmă.

Conferințe, prelegeri cu, ori fără schiopticon, școală de adulți, îndemnuri noi, avânturi de o clipă și mai știu eu ce, în mare parte au rămas în lumea transcendentă a visurilor.

Cu siguranță nu ne putem da seama despre activitatea dezvoltată de singuratecele despărțăminte ale Asociațiunii în sezonul de iarnă, atâta pot să mărturisesc însă, că în despărțământul Orăștiei domnește o inerție din cele mai clasice.

Intelectualii din Orăștie și jur nu arată absolut nici un interes față de poporul, din care au ieșit, ci fiecare își vede de cercul îngust al intereselor sale private. În anul trecut, am întrebat pe un fruntaș al vieții noastre publice din Orăștie, dacă mai țin schiopticonul și unde se păstrează?!

Mi-s'a spus că-l au, însă îi lipsesc plăcile, de cari am întrebat. Te miri în ce colț va fi aruncat, ca ori și care altă unealtă netrebnică.

Așa însă nu merge!

*

Abia cred să mai existe vre-o comună românească, care să găzduiască atâta perciunați, ca Geoagiul. Vă puteți face ideie în ce hal se află aceasta comună.

Lipsa și sărăcia de mult s'a înstăpânit în casele bieților țărani, cari cei mai mulți sunt avizați la fărîmătura ce le-o aruncă Jidanul. Căci, — să nu uit — ei sunt stăpâni atotputernici, cari dispun peste sute de lanțe de pământ, în cari Românul face robotă, mai grea ca în vremea jobăgiei.

Ajungă un singur caz!

Un țaran, se roagă de Jidanul X. să-i dea un lanț de pământ, pentru a-l cultiva în parte. Fac contractul în regulă, în înțelesul căruia țaranul se obligă a-l ara și sămăna pe propriile sale spese și pe deasupra prestează stăpânului 8, (zi opt) zile de lucru de mână. — Socoata o las în grija cetitorului.

Și nu intervine nime în interesul bietului popor, lăsat pradă acestor lipitori fără suflet, cari îi sug toată vlaga din oase.

Și dacă te gândești, că în acest ținut avem un institut puternic și că două moșii mari s'au făcut vânzătoare, cari pe lângă puțină bunăvoință ar putea deveni proprietăți românești, iar parcelate printre țărani, ar împinge c'un pas înainte bunăstarea poporului din aceste părți.

Aud, că guvernul ar fi dispus a oferi o sumă însemnată pe una din moșiile amintite, în scopul de a coloniza Ciangăi. Asta ne-ar mai lipsi!

*

Răsfoind printr'un jurnal de modă ungurească, spre marea mea surprindere, dau peste un *ridicul*, lucrat întreg în motive românești, iar sub el stă scris ad verbum „kézitarsoly magyar házi-ipari himzessel“. Câtă nerușinare!

Ar trebui să urmărim cu ochi de Argus pe toți aceia, cari ne plagiază produsele spiritului românesc.

Se pare că străinul mai bine știe aprecia arta noastră casnică, decât noi înșine, altfel nu ne-ar plagia.

Correspondent.

CRONICA EXTERNĂ

Dreptul de veto englez

În parlamentul englez decurge în prezent discuție aprinsă asupra restrângerii casei Lorziilor. Proiectul guvernului a fost deja primit în prima sa cetire. A urmat apoi un amendament al lui Austin Chamberlain înaintat în numele opoziției, care întinse discuția peste așteptare. Actualul guvern englez promisesese însă în alegeri, că până la sărbătorile Paștilor din anul acesta va înfăptui legea despre dreptul de veto al Lorziilor — și astfel discuția lungă nu-i era nici decât spre plac. Drept aceea prim-ministrul Asquith a propus în Cameră respingerea amendamentului înaintat de Chamberlain, care natural s'a primit. După aceasta a urmat imediat votarea pentru a doua cetire a proiectului, care a întrunit o majoritate de 125 voturi. Prin urmare proiectul despre restrângerea dreptului de veto se apropie de realizare. Guvernul englez prin ultima votare a ieșit pe o clipă din nou dintr'un impas, ridicându-și în modul acesta prestigiul înaintea alegătorilor, cari i-au fost dat majoritatea mai ales în prețul acestei legi.

Chamberlain a voit ca prin amendamentul său să se facă o reformă a casei de sus, fără a știrbi independența casei de jos, dar totodată să se încunjure acea primejdie, ca toată puterea legislativă să fie depusă în mâinile unei singure camere, fără a se afla garanțele, că această cameră nu va abuza de puterea ei și nu va aduce nici când legi contra voinței națiunii. Căci proiectul guvernului în forma sa actuală conține restrângeri absolute numai cu privire la unele legi, iar față de altele numai relative. Este evident deci, că totdeauna ar fi rămas de discutat, când are și când nu, loc aplicarea acestui veto, cece ar da anză la multe neînțelegeri între partide și abuzuri ale guvernului. Chamberlain a voit să prevină acest neajuns al proiectului și să se aștepte mai bine timpuri și împrejurări mai favorabile, când se va putea stabili cu mai multă precizie cercul de activitate al fiecărei Camere. Natural, că prin primirea amendamentului său, tot rostul proiectului guvernului ar dispărea. Guvernul însă și partidul său voiesc însă răstrângerea casei Lorziilor și de aceea au respins amendamentul lui Chamberlain.

Din năzuințele ambelor partide apare cu siguranță două lucruri. Anume: opoziția vrea să susțină și mai departe drepturile de până acum ale Casei Lorziilor, dar pretinde în schimb compunerea ei din membri aleși, guvernul dimpotrivă ținde la actuala ei compunere, dar o lipsește de drepturile ei.

Amendamentul lui Chamberlain propune două camere reprezentative, guvernul două camere, dintre cari numai una reprezentativă, cea de jos, care să dispună de toată puterea.

Între aceste două tendințe diametral opuse mai e demn de amintit aici proiectul lordului Rosebery, conform căruia la caz de conflict cele două camere să se întrunească la ședințe comune și când nu pot ajunge la înțelegere nici pe calea aceasta, să decidă obștea alegătoare printr'un *referendum*.

Soarta proiectului guvernului este prin urmare încă nehotărîtă, căci este sigur, că casa

Lorziilor va respinge proiectul. Guvernul va fi astfel probabil silit să recurgă la un expedient nou, anume să creeze noi Pairs, membri ai Casei de sus, cari să asigure primirea proiectului.

Acesta este însă foarte problematic, pentru că pe de o parte vor fi greu de aflat atâția bărbați în Britania, cari să se angajeze la un astfel de rol, care deja prin înființarea sa își pierde înțelesul, de altă parte însă mai este și cuvântul regelui.

Silița tuturor politicianilor este îndreptată spre înlăturarea crizei, ce stânjenește de mult activitatea guvernului actual, cu atât mai mult, că regele după încoronare dorește să plece în India, ca să serbeze și aici suirea sa pe tron.

Este adevărat și aceea, că reforma o voiesc s'o introducă pe cale constituțională și trecutul constituțional al Angliei garantează o bună rezolvire a acestei chestiuni.

Serbările din Rusia

Țarul Nicolae a adresat prim-ministrului Stolypin un rescript din prilejul aniversărilor de cincizeci de ani dela eliberarea țarilor, în care reamintește fapta măreață a bunicului său, Țarul Alexandru II, autorul eliberării. Promite, că se va strădui să ducă și mai departe opul bunicului său, ca să facă din țararii Rusiei nu numai economi liberi, dar și cetățeni folositori.

Serbarea a cuprins tot Imperiul urias. În toate orașele și satele s'au oficiat servicii divine de către toate confesiunile.

S'au ținut prelegeri și discursuri ocazionale. Portretul Țarului Alexandru II a fost distribuit în toate părțile printre popor și desvilit cu festivități anumite aranjate.

În toate institutele de învățământ pe lângă prelegeri s'au arătat în chipuri diferite momente din viața marelui Țar. Săracilor li-s'au dat prânzuri gratuite. Reprezentanțele orașelor au înființat institute de învățământ și au pus bază prin sume însemnate la stipendii pe seama studenților săraci.

Cu o deosebită solemnitate s'a serbat jubileul în orașele mai mari.

În Petersburg s'a oficiat serviciul divin în prezența Țarului și Țarevnei, a Țarevnei văduve și a celorlalți membri ai familiei domnitoare. Majestațile lor au fost obiectul unei vii aclamații a publicului pe drumul lor la biserică.

După serviciu Țarul a primit în palatul de iarnă pe ceice au conlucrat cu Țarul la opul cel mare al eliberării, iar după dânsii pe deputații țarilor din Duma în număr de cincizeci și unu, cari au proiectat ridicarea unui monument în Dumă cu inscripția: „Țarului eliberător, țararii recunoscători din Duma rusească 1861—1911“.

Țarul a ținut deputaților o cuvântare, în care își exprimă bucuria, că țararii din pornire proprie s'au decis să ridice un monument în memoria bunicului său și au ales o inscripție atât de frumoasă pentru acesta. Unul dintre deputații țararii a mulțumit apoi Țarului, pentru că li-s'a dat puțința ca să poată și dânsii lua parte la făurirea legilor.

S'a dat apoi un prânz mare de către Țarin onoarea membrilor mai bătrâni din guvernământul Petersburgului.

Desvălirea monumentului din Duma s'a săvârșit în prezența prim-ministrului Stolypin și a președinților din corpurile legiuitoare.

Înainte de serviciul divin s'a cântat de trei ori imnul național, după care președintele Dumei a ținut o cuvântare însufletită, în care a făcut o reprivire istorică asupra deceniilor trecute, și a scos în relief însemnătatea lor istorică pentru progresul social și cultural al Imperiului. S'a înfonat din nou imnul de trei ori.

Din toate guvernamentele au sosit telegrame de felicitare și fidelitate la adresa Țarului.

Cazul Savarkar și dreptul de azil

Într'o chestiune de litigiu între Anglia și Franța, cu privire la un fugar englez, refugiat pe teritoriul Franței, dar predat Angliei, tribunalul arbitral dela Haga a dat dreptate Angliei.

Prin urmare Franța a fost obligată să lase în mâinile poliției engleze pe fugarul Savarkar, care crezuse un moment că a găsit un azil în

Franța. Pentru Savarkar și revoluționarii indieni rezultat de aici trista consecință, că sentința tribunalului englez, ce e pentru deportațiunea lui pe viață precum și pentru confiscarea averii lui, se va aduce la îndeplinire. Cazul Savarkar are însă o importanță ce trece peste momentul personal, căci pune pe tapet diferite chestiuni de drept internațional.

Dar să vedem cum se prezintă cazul. Savarkar este unul dintre agitatori intelectuali și conducători ai mișcării revoluționare din India. El se afla la Londra ca student, dar în acelaș timp el scria broșuri pentru liberarea nenorocitei sale patrii de sub jugul englez. Ca agitator de temperament el a trimis compatrioților săi și arme, cu care apoi s'au comis omoruri politice.

Din cauza aceasta el a fost arestat și imbarcat pe un vapor spre a fi transportat în India. La Marsilia îi reuși să scape prin o lucrarnă a vaporului și să se arunce în Mare. Părăsind vaporul englez și ajungând în apele franceze, el se afla sub ocrotirea dreptului de azil al Republicii franceze. Dar un polițai al portului Marsiliei, îl arestă. Și pentru că poliția engleză din Londra, (în prevederea că Savarkar ar putea să scape la Marsilia) prevenise poliția franceză, ca într'un astfel de caz să îl predea pe refugiat, (la care poliția franceză a consimțit) nenorocitul Savarkar a fost predat căpitanului vaporului englez.

La intervenirea deputatului Jaurez, guvernul francez a protestat și în felul acesta s'a adus cazul în fața tribunalului din Haga.

Tribunalul a fost presidat de ministrul belgian Beernaert și era asistat de jurisconsultii Renault (Franța), Gramm (scandinav), Savornin-Lohmann (Olanda).

S'a dovedit, că guvernul francez a fost prevenit de poliția engleză despre transportarea lui Savarkar și că guvernul francez luase măsurile ca Savarkar să nu poată fi sprijinit de compatrioții săi Indieni. Brigadierul francez, care a arestat pe Savarkar în apă, era instruit minuțios despre cele ce se petrecură prealabil. El n'a procedat deci în mod viclean, ci conform ordinilor guvernului său. Prin urmare necălcându-se în chestiunea aceasta nici un drept de suveranitate al Franței, nu poate să existe în lume o obligațiune, o putere, care să constrângă pe Anglia, de-a libera pe deținutul ei.

Cu toate că după formă așa stau lucrurile, totuși și sentința dela Haga a pricinuit mult sânge rău în India.

Fapte și lucruri din România

Scrisori din București

Rezultatele surprinzătoare dela colegiul I de Cameră — Prima rochie-pantaloni în București — Manifestații pentru artistul Liciu

București, 18 Febr. st. v. — Rezultatul alegerii dela colegiul I. de Cameră, a surprins pe toată lumea: și pe guvern și pe opoziție. Pe guvern l-a surprins acest rezultat, pentru că guvernele noastre s'au obișnuit cu majorități absolute. De aceea, la noi, când reușesc la primul scrutin 13 opozanți la col. I. de Cameră, guvernul are drept să fie surprins.

Opoziția a fost surprinsă, pentru că ea spera să cucerească 30-35 locuri la acest colegiu. În special, mare surpriză a produs înfrângerea pe care opoziția a suferit-o la Iași, unde d. Bădărău era socotit ca arbitru al situației electorale.

Iar pe guvernamentali i-a surprins, cu drept cuvânt, căderea în balotaj la Vlașca a d-lui Ion Lahovari, ministrul domeniilor.

Deși au reușit 13 opozanți și s'au declarat 7 balotațe, acest rezultat este considerat în toate cercurile ca o înfrângere a opoziției. De ce? Pentru că de astă dată alegerile s'au făcut în condiții cu totul excepționale, din pricina rivalității dintre d-nii Carp și Take Ionescu. Alegerile actuale au menirea să dovedească pentru cine se pronunță țara: pentru conservatori sau pentru conservatorii-democrați. Și rezultatul dela colegiul I. a arătat, că „țara“ este pentru d. Carp. Poate, că dacă alegerile le-ar fi făcut d. Take Ionescu, „țara“ s'ar fi rostit pentru d-sa. Deocamdată însă, victoria e de partea Carpiștilor.

Foarte interesantă a fost prima zi de alegeri, ca mișcare. O lume imensă circula pe străzi. Telefoanele circulau cu o grabă uimitoare. Piața Teatrului National și bulevardul Academiei furnicau de lumea multă adunată să afle rezultatele procedate în mod cinematografic de ziarele „Universul“ și „Minerva“.

După proclamarea rezultatului, toate cele trei cluburi au fost iluminate. Iar pe străzile laterale, până spre ziuă au circulat alegători, în frunte cu fanfare, sărbătorind prin strigăte și discursuri izbânda guvernamentală.

În sfârșit, de ceeace ne era frică n'am scăpat. Rochia-pantaloni a sosit și în București. Prima apariție această ridiculă modă și-a făcut-o pe calea Victoriei. Succesul ei însă a fost un... scandal.

Îndată ce-a ajuns în dreptul Casei Capșa, purtătoarea rochiei-pantaloni n'a mai putut să se miște din cauza publicului imens, care o înconjura.

Era indignat acest public. De-aceea, apariția rochiei-pantaloni a fost salutată numai cu vociferări și batjocură. De teama mulțimei îndârjite, purtătoarea rochiei-pantaloni a fost nevoită să se refugieze la Capșa, de unde de-abia a putut fi scăpată cu ajutorul poliției.

Aseară, la a doua reprezentație a *Funcționarului dela Domenii* a asistat și un foarte mare număr de aderenți ai partidului naționalist și de admiratori ai d-lui P. Liciu, cari au ținut să facă eminentului artist o manifestație în vederea alegerii de mâne la care, se știe, candidează și d-sa.

Ca și la prima reprezentație, farsa d-lui P. Locusteanu a avut un succes strălucit. După fiecare act atât autorul cât și d. P. Liciu, interpretul principal, au fost chemați la rampă de câte 5—6 ori în mijlocul celor mai entuziaste ovațiuni. La sfârșitul piesei cortina s'a ridicat de vre-o zece ori.

După reprezentație, un mare număr de alegători au așteptat pe d. P. Liciu la eșirea din teatru făcându-i o entuziastă manifestație de simpatie. S'au ținut și discursuri.

Bucureșteanul.

Manifestațiile de ieri

În grupuri compacte, mii de oameni s'au strâns ieri în fața ziarelor „Minerva“ și „Dimineața“, și au aflat rezultatele alegerilor din județele unde urnele au fost despiate mai din vreme.

Pe alte străzi, și mai cu seamă pe calea Victoriei, circulația era de asemenea anevoioasă și poliția oprise chiar circulația trăsurilor și automobilelor.

Clubul conservator a fost iluminat. În fața lui, mii de cetățeni, — aflând rezultatele, care până la 12 dăduseră răușită guvernului — au rămas până la o oră înaintată din noapte, făcând

o manifestație de simpatie și primind cu urale pe fruntașii, cari soseau.

Publicul e pasionat de lupta electorală, cea mai aprigă din câte am avut până astăzi.

În mici grupuri, el comentează rezultatele, și face pronosticuri asupra alegerilor din județele, unde ele se vor sfârși mult mai târziu.

D. Alexandru Marghiloman ministru de interne plecând de la minister, însoțit de d. col. Verzea directorul poștelor și de d. M. Ferechide, șef de cabinet, a fost aclamat și condus de publicul, care i-a făcut o călduroasă manifestație de simpatie până la Poșta Centrală unde d. ministru de interne s'a dus să ia cunoștință de rezultatele alegerilor din celelalte județe.

Deși lupta din Capitală a fost foarte aprigă, rezultatul ei nu a fost cunoscut până la ora 4 noaptea. Aceasta din cauză, că operațiunile de votare au întârziat, fie pentru că au candidat 29 de persoane, fie din pricina numărului mare de alegători.

După miezul nopții cetățenii au început să se rărească rămânând să cunoască astăzi rezultatul definitiv al alegerilor colegiului al II-lea de Cameră.

Cu toată ora înaintată, la orele 3 și jumătate noaptea un mare număr de curioși staționează în fața palatului ziarului nostru, așteptând rezultate, cari trebuiesc să sosescă din celelalte județe ale țării.

Toată noaptea circulația a fost destul de animată.

Alegerile dela Colegiul II de Cameră

La alegerile, cari s'au făcut în toată țara, la Colegiul II de Cameră, afară de Dobrogea: au reușit cu majoritate de voturi candidații guvernamentali. În general și aceste alegeri s'au făcut în deplină liniște. S'au întâmplat oarecări scandaluri la Târgoviște în timpul votării și la Buzeu, după comunicarea rezultatului.

În capitală au reușit lista candidaților guvernamentali, compusă din domnii: M. Deșliu, D. Mani, Sabba Ștefănescu, dr. Herescu, M. C. Ianovici, C. C. Bacalbașa, N. Popovici, dr. Gr. Giani, N. Lahovari.

Conferința dela Cluj

Din Cluj ni-se telefonează următoarele: Azi, Luni, a avut loc în Cluj conferința comitetului partidului național român sub președinția dlui dr. Teodor Mihali, președintele clubului deputaților naționaliști din Camera ungară. (D. Gheorghe Pop de Băsești, președ. partidului național e bolnav.) Membrii prezenți au fost: Vasile Lucaciu, secretarul partidului național și concluzele aduse în conferința comitetului ținută la Budapesta.

D. Nicolae Ivan își retrace propunerea cu privire la mutarea din Arad a ziarului „Românul“ și se solidarizează cu comitetul partidului național.

Ședința s'a sfârșit la orele 8 și jumătate, dar foile ari reduse.

MAGAZIN IEFTIN
MAUTNER R.

➔ Ieftinătate generală surprinzătoare.

Cumpărând o cantitate mai mare de mărfuri am ocaziune a pune la dispoziția Onor. publi-
cu prețuri uimitor de scăzute: pânzetur, canafas (pânză lustruoasă), delin de spălat, delin de
ceț, Batist de mătase, zephir englez, albituri, șervete, fețe de masă, covoare, perdele, aD
toare de pat, etc., orice obiecte din acest resort. Mulțime de stoffe și costume engleze și a s
tate de preț se capătă la magazinul ieftin al lui

MAUTNER R., Arad, str. Hunyadi Nr. 1. — Prăvălia e deschisă a. m. dela 8—12, p. m. dela 1¹/₂—Căă

Litere — Arte — Științe

URSITOARELE

Când e să bată ore sfinte,
Să iasă morții din inorminte,
Să-și plângă 'n hohot viii lor,
În cimitirul plângător;
În miezul nopții negru, mut,
Când deșteptat ascultă temut,
Grozava liniște, privind
Cum noaptea 'n geamuri stă pândind;
Ce trece 'n alb vârtej de vânt,
Cu ochi de jar, cu lung vestmânt?

Sunt ursitoarele, — tăceți!
Vorbind în preajmă-le să 'nghiți
Și ce-ai văzut să crezi că-i vis,
— Ori cine-ai fi — se vede 'i scris!

N'ating pământul, tree ușor,
Se pleacă codri 'n fața lor...
Trecură munții multor țări;
Acu-s aici, acum în zări,
În cețurile de pe râu,
În depărtatul câmp de grâu.

Sosite sunt! Îs toate trei,
Aceste palide femei;
În pragul casei s'au oprit,
Să bată ceasul împlinit.
Și ceasul rar ce mai bătea...
Prelung de nu se mai sfârșia!

O, Maica Domnului! Tu știi
Pe toți acești micuți copii,
Și'n ceasul ăsta fioros
Tu plângi și rogi pe cel milos!
Și ursitoarele-au intrat
Prin broasca ușei strecurat;
Pe masă-o candelă și-a stâns
Lumina 'n ea cu geamăt plâns,
Și însăși liniștea-a 'mpietrit,
Cu cariul care s'a oprit
Din lucrul său, și prin ungher
Au tors păianjenii mister.

Și iată liniștea s'a frânt
În glas adânc, ca din pământ.
Când cea dintâiu svârlind fiori,
Vorbi cu fruntea prinsă 'n nori:

— „Tu, prunc de zile trei, să ai
Un cuget bun, un dulce grai;
Cu tot ce are firea port
Să țezi gândirei tale tort...
Al milei aur risipind
La cei cu suflet suferind,
Să-i întremezi mângâi, crescuți;
Pe frunte visul să-l săruți“.

Al dreptei lor arătător
Țintit stătea poruncitor
Spre fruntea lui, în gest deschis!
Și blând zâmbia băiatu 'n vis.

Vorbi a doua: „—Înțeles
Să fii de oameni, drag ales;
'Nainte 'ți oamenii, plecați,
Să-și plece fruntea 'ngândurați,
Și ura și iubirea lor
Să-ți dea îndemn înălțător!“

A treia zise: „—În zadar
Tu urci în tine și 'n afar'!
Mărire ta plătești cu spor!
În șarpe 'n sufletu-ți strecor!
Măncădarea! Mereu
muște inima de zeu!
fie pasul oțelit,
tu și un drum, să-l crezi greșit;
sufăr um s'alergi! ne'ncrezător
prețul tău în viitor,
De-al îndrumărilor folos,
De Milă, Dragos'e, Frumos!

ar într'o zi să răzi voios
cei mai harnic, mai frumos.
n luptători, — încredințat
: tu ești cel mai așteptat!

Dar în acea sărmană zi
Vrăjmașii chiar te vor jeli!

Și vrând să plece, s'au oprit
La masa care pregătit
Avea de vin pahare șir,
Colac, arginți și Sfântul Mir.

Și ursitoarele-au plecat...
Vârtej de vânturi le-au purtat...
Și nimeni nu-i pe urma lor,
Decât cu gândul călător!
Și tot ce ele sorocesc
Ori cât n'ai vrea, se 'ndeplinesc!
— O dormi copile 'n vis tihnit,
Tu nu vei ști ce 'ți-e ursit
Și vei spera și vei lupta,
Vei crede lumea că-i a ta!
Viața ta va fi poem
De vis, de flăcări și blestem!

V. Demetrius.

„Reuniunea de cântări din Brașov“

II.

— Reactivarea —

— Febr. v. 1911.

Să aruncăm dar vâlul peste trecutul întunecos, să ne închipuim că totul a fost numai un vis urit și să căutăm în situațiunea dată deslegarea problemei reactivării reuniunii noastre.

Voi analiza pe rând afirmațiunile din scrisoarea prietinelor și voi începe cu lămurirea punctului de vedere al maestrului Gheorghe Dima așa cum l-am înțeles din convorbirile pe cari le-am avut cu dumneasa în jurul reactivării reuniunii.

Maestrul Dima este *per eminentiam* un suflet de *artist*. Acest suflet se desprinde în toată bogăția sa din întreaga și lungă activitate a maestrului: ca apreciat cântăreț de concerte la începutul carierei sale, ca compozitor distins, ca profesor neobosit al atâtor generațiuni! de teologi și elevi gimnaziali și ca dirigent neîntrecut. Petrecând mai mulți ani prin centrele muzicale cele mai însemnate ale Germaniei, el s'a adăpat la isvorul nesecat al artei clasice germane și reînnoștor în patria sa și-a pus bogatele sale cunoștințe și simțiri în serviciul neamului.

La începutul carierei sale binecuvântate, muzica noastră națională-artistică era încă în fașe, și-atunci maestrul s'a pus pe lucru și a turnat în forme artistice unele din cele mai frumoase mărgăritare a cântecului românesc. Paralel cu această activitate și-a înjghebat un cor distins și prin concerte splendide a dovedit lumii, că Românul nu e numai bogat în cântece neîntrecute, dar le știe și executa în mod artistic. Dar maestrul nu s'a mulțumit cu atâta și, ca să dea un mai mare aplomb priceperii Românului în arta cântărei, a executat cu reuniunea de cântări din Sibiiu, mai târziu apoi cu reuniunea din Brașov o serie întreagă din operele clasice streine, stârnind deopotrivă admirația publicului românesc ca și strein. Iar ca dovadă, cât de mult au fost apreciate calitățile de compozitor și de dirigent ale maestrului Dima, relevaz numai un singur fapt, acela că a fost chemat să conducă timp mai îndelungat una din cele mai vechi reuniuni de cântări nemțești din Sibiiu. Renumele de compozitor distins și de dirigent neîntrecut al d-lui Dima este astăzi prin urmare deplin stabilit și recunoscut nu numai prin editura numeroaselor sale compoziții, ci și prin recenziunile elogioase ale presei românești și streine de dincoace și de dincolo de Carpați, iar în cele din urmă prin decorarea sa de către Regele României.

Eu cred, că în privința aceasta nu există deosebiri de vederi în sânul publicului brașovean. Toți recunoaștem calitățile înalte ale d-lui Dima, toți ne bucurăm de succesele dobândite de dânsul și toți suntem mândri, că a fost dat neamului nostru mult stânjenit în desvoltarea sa culturală să aibă un bărbat cum este d. Dima.

Dacă suntem toți de acord în această constatare, să nu ne prindă mirarea, dacă d. Dima

este și astăzi încă un contrar al „convențiilor colegiale“, pe cari le-am împrumutat de altfel dela compatrioții noștri Sași, cari, cum se spune azi, nu știu cum să scape de ele. Artă, cum o înțelege maestrul Dima — și aceasta este arta *adevărată* — nu se poate face la *mese întinse*, nici în *sale pline de fum și sgomot* și nici cu *stomacuri pline și gâtleejuri udate de beuturi*. Artă *adevărată* se poate face numai de către cântăreți *liniștiți, pregătiți și conștii* de munca artistică ce-o au s'o săvârșească în fața unui public liniștit înșirat în scaune, venit anume numai cu gândul să asculte și să guste plăcerea unui cântec artistic.

Așa înțelege d. Dima arta și *numai așa* avem s'o înțelegem și noi toți, cari ne dăm tributul artei fie ca public ascultător fie ca coriști.

Cu toate acestea o parte însemnată a publicului brașovean nu e mulțumit cu această artă și prin urmare nici cu maestrul Dima. Mulți spun, că degeaba facem artă, dacă sala de concerte rămâne goală, iar alții, cari sunt mai sinceri o spun pe față, că lor nu le trebuie *concerte mari* înaintea cărora să se închine străinii. Ce avem noi cu străinii?! Noi, spun tot ei, nu ne prea pricepem la artă, noi voim să ne *petrecem*. Ne plac cântările, dar numai cele românești, le ascultăm cu drag, dar ascultându-le ne place să mai și închinăm câte-un pahar, să tragem și câte un fum și să mai spunem și câte-o vorbă vecinului sau vecinei — așa mai pe „soptite“, ca s'o audă și cei dela a treia masă. Alții vreau să împace și capra și varza: nu sunt contra concertelor, dar cer și „conveniri colegiale“.

La ultima consfătuire în jurul reactivării reuniunii, ținută în localitățile casinei române din Brașov cu câteva zile înaintea plecării mele în exilul de aici, s'a discutat mult și cu interes pe tema „convențiilor colegiale“. Eram de față vre-o 20 bărbați, tineri, cântăreți, semn că chestiunea reactivării reuniunii ne zăcea tuturor la inimă. Între altele prietinelor Dr. St. Stinghe a pledat pentru introducerea „convențiilor colegiale“ pe două motive. Mai întâiu a susținut că aceste conveniri ar fi chemate să deștepte din nou interesul publicului brașovean față de reuniunea noastră și ar avea ca urmare firească și consolidarea socială a Brașovenilor. Al doilea motiv a fost, că statutele reuniunii noastre de gimnastică și cântări *pretind* ținerea unui număr oarecare de conveniri colegiale. Prin urmare dacă d. Dima va lua în considerare aceste cerințe, dânsul (Dr. Stinghe) se va înrola cu plăcere între membrii activi ai reuniunii muncind cu dragă inimă pentru concertele proiectate de d. Dima. Hotăriri nu s'au luat în acea consfătuire, a rămas însă ca cei doritori de a reactiva reuniunea, să se mai consulte și să consulte în primul loc pe d. Dima, făr' de a cărui concurs nici nu se poate imagina reactivarea reuniunii. Nu știu ce consultări au mai urmat după aceea, căci la câteva zile a trebuit să părăsesc Brașovul.

Din cele mai sus înșirate putem dar trage concluziunea, că bărbații cântăreți — deocamdată vre-o 20 la număr — *doresc sau simt cel puțin necesitatea reactivării secției muzicale* a reuniunii, dar unii dintre ei cer în același timp și reînvierea „convențiilor colegiale“.

Aici mă opresc pentru câteva momente, căutând să dau o soluție acestor contraste, cari par de neînviș. Să punem cazul că d. Dima nu cedează, — înțeleg sub asta că d. Dima nu va primi postul de dirigent al viitoarei reuniuni decât pe lângă condiția că va pregăti pe cântăreți numai pentru concerte — și că unii cântăreți susțin pe mai departe cererea lor și fac pendentă intrarea lor în reuniune dela ținerea „convențiilor colegiale“. În fața acestei alternative n'ar rămânea prin urmare altă soluție, decât că sau să cedeze d. Dima sau să cedeze acei cântăreți, cari doresc și reînvierea „convențiilor colegiale“.

În viața publică se ivesc adeseori în jurul unei chestiuni mai importante contraste și deosebiri de vederi, ba chiar și lupte strașnice între singuratici ca și între păturile largi ale societății. Toți tind spre unul și același scop, dar pe diferite căi. Și adeseori lupta devine atât de vehementă, încât combatanții perd cu totul din

vedere scopul final — comun. Spre ilustrare citez un caz din lupta politică parlamentară de acum a compatrioților noștri maghiari. În camera ungară sunt azi la ordinea zilei destăinuirile și ciorovăelile între șeful opoziționist Jush și ministrul de finanțe Lukács în jurul tratativelor ce au urmat după prăbușirea coaliției în vederea formării noului guvern. Tratatările erau pe atunci, cât pe aci să ajungă la un rezultat mulțumitor, dar s'au zădărnicit în urma cerbiei lui Jush, care pretindea înainte de toate banca autonomă independentă și apoi votul universal. Lukács, pe atunci homo regius, adevărat reprezentant oficial al regelui — cerea lui Jush să abandoneze deocamdată banca română, să primească în program în primul loc proiectul unei reforme electorale cât mai largi și numai după votarea acestei reforme și după alegerile noi făcute pe baza acestei reforme electorale, să se prezinte chestiunea băncii noului parlament. Prin urmare ambii bărbați de stat aveau în program rezolvarea unei chestiuni de *importanță capitală*, adevărată reformă electorală dorită de toată suflarea din Ungaria, căci chestiunea băncii autonome — ori cum s'ar judeca — este și rămâne tot numai o chestiune *secundară*.

Urmările acestei nepriceperi politice ale lui Jush le vedem și simțim azi cu toții: Lukács a devenit ministru și privește astăzi cu zimbete compătimitoare la svârcolirile lui Jush, însuși Jush în loc să ăzi tare și mare ca ministru, începe se piardă, în urma nepriceperii dovedite, tot mai mult din prestigiul său ca bărbat politic, iar noi naționalitățile și împreună cu noi masele maghiarime, în loc să ne bucurăm de binefacerile unei reforme electorale largi, suntem osândiți să asistăm săptămâni de zile la spectacolul ce ni-l oferă o discuție seacă în jurul unei „bănci autonome independente ungare“, a cărei noimă în zădar căutam s'o înțelegem.

Iată dar o pildă grăitoare cum de dragul unei ambiții și nepriceperi triste milioanele de cetățeni ai acestui stat nenorocit au fost frustrați de împlinirea celei mai ferbinte și vitale dorințe a lor!

Și acum — *per analogiam* mă întreb: oare de dragul reactivării reuniunii noastre de cântări, care este o chestiune de extremă importanță nu numai pentru brașovean și cel din ținutul țării Bârsei, ci pentru întreaga Românie, nu s'ar putea oare abandona sau măcar descopcia deocamdată chestiunea „convenirilor colegiale“, cari, oricât de mult le-am dori, sunt și vor rămânea o chestiune de ordin *secundar*? Oare tocmai acum, în ajunul jubileului de 50 ani al Reuniunii, să ne arătăm atât de înguști la inimă și atât de nepricepuți, ca de dragul unor „conveniri colegiale“ să perdem din vedere scopul măreț al reactivării reuniunii noastre cu un renume atât de glorios?!

Răspunsul la aceste întrebări îl las la judecata curată și românească a fiecărui brașovean. Eu unul însă ași fi gata în fiecare moment să abdic de multe, numai ca să văd cu o oră mai curând înfiripată reuniunea noastră și aceasta cu atât mai vârtos, cu cât un *nou* comitet va fi în stare în înțelegere cu d. G. Dima să satisfacă și menirea *sociale* a reuniunii, prin aranjarea de serate și alte petreceri, cari nu trebuie să poarte tocmai pecetea „convenirilor colegiale“ de odinioară.

Victor Branice.

Cărți și reviste

Din lumea celor cari nu cuvântă, de Em. Gârleanu. (Un volumaș de 140 pagini în editura „Convorbirilor literare“).

Nuvelistul de forță, cu spiritul de amănunt al lui Balzac, dar cu mai multă fire de poet de cât acesta, d. Gârleanu, maestrul tinerilor noștri prozatori, are în volumul de față, o largă senzitivitate cu care se coboară în lumea animalelor și florilor, și ne arată prin prisma sa psihică — după cum prin a lui ne-a arătat și J. Renard — că nu numai noi oamenii putem simți și cugeta, dar și celelalte cât de mici ființe ale pământului își au și ele sufletul lor. Citind „Din lumea celor cari nu cuvântă“, omul cel mai sărac în senti-

mente, nu poate să nu fie covârșitor impresionat de viața și soarta acestor mici ființe, cărora puținii le dau atențiunea cuvenită.

A iubi animalele, înseamnă că suntem oameni cu bun simț. Bine înțeles, excepțând pe zoofili, cari iubesc mai mult animalele decât pe semenii lor. Am cunoscut un om, care s'a împușcat pentru că-i murise un câine pentru care s'a divorțat de nevastă, și cu care mânca dintr'un tacâm. Să iubești animalele și micile ființe inofensive ale pământului, pentru că dragostea de oameni îți impune aceasta.

În volumul d-lui Gârleanu, găsim o împospătare a simțirei omenești, pe care ne-o însușim, de cum începem să-l citim. Sunt pagini de fină psihologie, ca în „Hoinar“, în care autorul face caracteristica fluturului pe o neîntrecută brodere de imagini. Sunt alte pagini, cari cuprind poeme întregi din viața acelora, cari nu pot cuvânta. Si într'adevăr, câte suferinți, drame, bucurii, năzuinți, nu poți găci în lumea acestora! În „Singuratecii“ o splendidă poezie, imaginile sunt vii exemple de ce va să zică arta, ale cărei tablouri nu le putem uita nici odată. Aci autorul ne arată o lebădă — bărbatul, rămas singur, care trece, alb, pe lac în liniștea nopții. Sus pe cer lucește luceafărul.

„Și cum, jos, lebăda s'idefează fața apei, sus luceafărul luminează întinsul țării. Numai ei doi sunt pâlăirile nopții acesteia în care lumea pare adâncită într'un somn de moarte. Amândoi rătăcesc singuri, amândoi străjuiesc singurătatea, mistuindu-se în tăcere, mândri, deopotrivă de reci, — deși, unul, bulgăre de ghiață, celălalt, pară de foc. Și se cunosc, se văd în fiecare seară, merg unul către altul, și se 'ntâlnesc: din înalt, luceafărul își coboară raza jos, în adâncul apei, unde răsare ca un mugur de aur.

Iar paserea se apropie de scânteia picurată din cer și plutește ușor, împrejurul ei, mai întâi în cercuri largi, apoi înrotiri tot mai strânse, tot mai strânse, până ce se oprește drept deasupra resfrângerei stelei; și-atunci, din mugurul de aur, pare că se desface dintr'odată o floare plutitoare, o floare de argint.

Și astfel stau de se privesc: sus, lebăda de aur a cerului, jos, luceafărul de argint al apelor.

Sunt apoi pagini în cari găsim frumoase legende de flori, ca în „Floarea lacrimilor“ (crinul eșit din lacrimile Fecioarei Maria) Trandafirul etc.; legende de animale, sau pasări, ca în „După asemănarea lor“ etc.; apoi sugestive fabule în „Călătoare“ etc. și sugestive impresii — toate din volum scrise într'un stil propriu artistului, impecabil și cald.

Acum, după nuvelele și schițele d-lui Gârleanu, publicate în mai multe volume; după volumul de față, abia ne putem închipui cu ce delicioasă senzație sufletească, am citi viitorul roman, pe care-l așteaptă atât de mulți cititori ai acestui autor favorit.

ECONOMIE — INDUSTRIE — COMERT

Problemele clasei noastre de mijloc

Dacă e adevărat principiul, că mediul influențează asupra individului, atunci a priori trebuie să enunțăm că clasa noastră de mijloc e așa precum o merităm. Cu toate excepțiunile trebuie să recunoaștem că principiul acesta este adevărat.

Cercetările științifice mai recente au demonstrat că o sămânță bună așezată într'un sol

slab și rău nu poate produce cât produce o sămânță rea într'un sol bun și gras; se înțelege de sine că sămânța trebuie să fie fructiferă. Concluziile ce le putem trage din aceste rezultate ale cercetărilor științifice, le putem aplica și la societatea omenească.

Restringându-ne la partea aceea a chestiei care ne interesează aci, vom constata mai înainte de toate, că comparând pe meseriași și negustorii noștri cu sămânțele de sus, nu-i putem pune decât în comparația celei din urmă. Știm cu toții cum și din cine s'a infiripat clasa noastră de mijloc așa cum o avem azi.

„Dacă nu înveți, te dau la meșteșug“, era și este și azi stereotipa amenințare pentru elevii cei slabi. Ce fel de meșteșugar poți aștepta să iasă dintr'un băiat, căruia îi „aplici drept de deapsă“ această carieră? Nenumăratele exemple vii ne-o dovedesc aceasta.

În fiecare om sunt puteri ascunse, cari numai în anumite împrejurări pot eși la iveală, dar atunci te surprind prin fecunditatea lor. Trezirea acestor puteri nu se poate face decât prin încurajare. Metodul acesta de educație însă lipște de tot societății noastre. Fie în viața civică, fie în cea politică sau economică, la orice pornire generoasă și ideală (înțeles idealu și în cele mai practice) este criticată cu cel mai mare tupeu de om cu chemare. La noi medicii fac politică, preoții conduc băncile, meseriașii îngrijesc de literatură și de teatru în special. Pentru ocuparea unui loc de conducere în societate sunt hotărâtoare numai cvalificația, poziția și starea materială, și nici odată priceperea și înclinările naturale.

Am amintit acestea, fiindcă în practica viei conducerile de tot felul sunt de foarte mare semnătate. Să ne mărginim de astădată numai conducătorii clasei noastre de mijloc respectați a reuniunilor de meseriași. Ca să nu fim răcițeni înțelegem că nu tragem absolut de loc ideială bună credința și voința, a acestor conducători, dar unele reflexiuni asupra activității și îndrumărilor lor credem că ne vor fi permise.

Partea pozitivă a chestiei vom lăsa-o neatinsă și vom vorbi numai de cea negativă.

Oare nu ar fi fost cu mult mai folositor pentru cauză, dacă reuniunile de meseriași ar fi aranjat în locul petrecerilor, concertelor și producțiilor teatrale tot atâtea expoziții locale? Acestea s'ar putea combina în mod foarte avantajos cu adunările generale ale diferitelor departamente ale „Asociației! Nu vrem să exagerăm importanța acestor expoziții, dar un lucru credem că nu se poate disputa: prin aranjarea lor în legătură cu „Asociațiunea“ s'ar fi scos la iveală existența meseriașilor noștri și s'ar fi eșuat puțin din cauza ei. Așa se vede și dintr'un poporului ocaziune a-i cunoaște și apoi a-i înțelegi. Pe supra meseriașilor această atenție nu poate avea influența decât favorabilă.

E adevărat, că o societate cultă așteaptă de la fiecare individ o manifestare și în afară de aceasta strict de activitate, dar îndată ce această manifestare întunecă pe aceea dezvoltată în cariera ofiului sau ale ocupațiunii, aprecierea se scut repede în dispreț. Acesta-i cazul tocmai la noi de mijloc. La început erau foarte și zice zitate manifestările literare-artistice ale meseriașilor noștri, dar îndată ce s'a divulgat pe larg cutare „excelent“ diletant este un diocru ori care nu-și vede de lucru slăbit și din cazuri — sporadice, nărtează. Țesut o părere generală.

N'ar fi fost apoi mai folositor, dacă reuniunile noastre de meseriași să se fcentrat asupra intereselor mai vitale ale meseriașilor lor? Acestea sunt multiple, dar vom vorbi aici la iveală numai pe acelea, pe cari societatea noastră le-ar fi putut sprijini ușor. Avem azi aproape fiecare centru câte-o foaie, dintre cari unele foarte răspândite. Cred, că prin o reclamară a acestor foi s'ar fi ajutat mai mult interesul, ne preocupă, decât prin rapoarte despre ședințe literare. Inserarea în foi făcând scump, dar foile noastre la preț, dacă reuniunile ca instituții culturale s'ar îngriji singure de această chestiune, lângă inserarea firmelor românești, n'ar lipsesc din nici o foaie a noastră un informație și unul de plasare a lucrătorilor de informație ar atrage atențiunea și zătorilor noștri asupra lucrătorilor cari sunt a s înfăptuiți, iar biroul de folosire ar pune publicul în cunoștință despre acei măeștri, cari au lipsă de ucenici sau calfe și viceversa.

Ultime știri

Întâlniri între prinți și suverani. În cercuri diplomatice se zvonește, că prințul de Connaught și soția sa vor petrece după călătoria Sa din Canada vr'o două săptămâni în castelul Wihelms-höhe ca oaspeți ai Împăratului german. În mijlocul lui Maiu va merge Împăratul Wilhelm la Londra la desvălirea monumentului reginei Victoria, iar la serbările încoronării noului rege Gheorghe V, moștenitorul german. Prin August prințul Connaught, unchiul regelui Gheorghe va veni în Germania, ca să se întâlnească cu familia imperială.

Demonstrații antireligioase. Conflictul dintre Vatican și guvernul spaniol devine tot mai primejdios. Guvernul a elaborat deja răspunsul la adresa Vaticanului, în care refuză categoric orice amestec al Vaticanului în afacerile Spaniei. Regele și-a dat aprobarea la răspuns. Criza ministerială, ce amenința din motivul, că între Canalejas și ministrul de finanțe s'ar fi ivit diferențe pe tema aceasta, e înlăturat, căci ambii miniștri consimt. În curând va ajunge la desbateri chestia aceasta și în Corpurile legiuitoare.

În Barcelona s'a făcut mare demonstrație înaintea unui claustru, din cauză, că se auzise, că maicele au maltratată o fetiță. Publicul a pătruns în claustru și a pretins extradarea fetiței. Numai după ce s'a întâmplat aceasta, s'au împrăștiat demonstrații.

Vizita moștenitorului de tron turc. Se știe că contele Pallavicini va suplini în timpul concediului pe contele Aehrenthal. La plecarea Sa din Constantinopol a cerut audiență la Sultan. Cu prilejul acesta moștenitorul Iussuf Izzedin și-a exprimat dorința să viziteze pe Împăratul Francisc Iosif, în călătoria sa europeană proiectată nu peste mult timp.

Moștenitorul de tron a fost și azi vară la Viena, dar n'a putut vizita pe Majestatea Sa, fiind la Ischl.

Senatul american. În ședința senatului american s'a primit bugetul pentru marină în suma de 12½ milioane pentru întărirea canalului de Panama.

Propunerea lui Peary de a i-se recunoaște, că a ajuns la Polul nordic și astfel să-i dea rangul de admiral, a fost respinsă.

Congresul a fost amânat în mijlocul unui zgomot uriaș.

Raportul comisiunii de tarif pentru Canada a rămas nedebătut, pentru-că republicanii au împiedecat votarea.

În cele din urmă însă prezidentul Taft a cedat, presiunii deputaților și a convocat sesiunea extraordinară a congresului. Declarația prezidentului a fost primită cu bucurie și zgomotul a încetat.

Cauza tulburărilor este că deputații voiesc să supună unei reviziuni radicale tariful vamal cu Canada.

Noul cabinet francez. Trimisul Franței la Berlin a anunțat la Berlin intrarea în oficiu a noului ministru de externe Cruppi. În Numele guvernului german i-s'a răspuns lui Canaban, reprezentantul francez, că Cruppi poate conta la bunăvoința guvernului german. Guvernul german nădăjduiește, că și cu Cruppi se vor putea menține aceleași relații bune și amicale, ca și cu antecesorul său Pichon.

Exministrul Pichon a luat parte zilele acestea la un banchet al prosei anglo-americane.

Cu prilejul acesta a ținut o cuvântare, în care a declarat, că pe timpul oficiului său s'a străduit să înființeze între Franța, Anglia și Statele-Unite o legătură puternică, care să garanteze pacea universală spre folosul omenirii întregi. Dânsul are toată nădejdea, că urmașul său, Cruppi va duce la îndeplinire opera începută de el.

Noul ministru de războiu Berteaux vrea să reformeze radical armata franceză. În deosebi vrea să dea avânt aviației franceze, ca pe lângă caracterul ei de mare putere pe mare și uscat, să fie tare și în aer.

Ciuma în China. O telegramă din Kharbin anunță, că stradele din Girin și împrejurimile orașului sunt pline de cadavre de ciumați.

La cererea făcută de autoritățile sanitare de a li-se trimite trupe, vice-regele a răspuns că nu poate, de-oarece soldații refuză să meargă în localitățile contaminate de teribila epidemie.

Consiliul Japoniei din Girin a sfătuit pe conaționalii săi să plece din oraș.

Luptele trupelor turcești cu Arabii. Despre ultimele lupte dintre trupele turcești și Arabii se anunță următoarele:

Garnizoana din Samaa a reușit o frumoasă victorie asupra răsculaților, ocupându-le toate pozițiile. Tunurile cu tir repede de pe piscurile munților au decimat rândurile răsculaților, cari apoi au luat-o la fugă.

În împrejurimile localității Samaa acum e liniște. Riza bey cu 6 regimente infanterie și o baterie ateliere a plecat spre Menaha.

Lângă Zeydie răsculații au prins pe șeful poliției și l-au omorât în chinuri grozave.

Vapoarele cumpărate în Germania. Vapoarele „Oldenburg“, „Darmstadt“ și „Roland“ ale soc. Norddeutscher Lloyd cumpărate de Turcia, au sosit de curând la Constantinopol cu câțiva căpitani și ofițeri ai Lloydului, cari în urma dorinței ministrului marinei, au intrat provizoriu în serviciul turcesc. Se asigură că vasele cumpărate vor servi ca vase de transport pentru Yemen.

Nou complot monarhist în Portugalia. Ziarele din Rio-de-Janeiro denunță un complot monarhic, ai cărui autori sunt conduși de un comitet care are reședința la Londra. Complotul este îndreptat contra republicii portugheze. Ziarul „Paiz“ publică în facsimile scrisorile, pe cari conjurații le au remis trimișilor lor la Lisabona cu însărcinarea de a ucide pe d. Teofil Braga și pe ceilalți miniștri. Șeful poliției a ordonat o anchetă.

Împărțirea Macedoniei? „Vecerna Posta“ din Sofia, publică un interesant interview al corespondentului din Budapesta cu dr. Kramarz, membru al delegațiunii austriace și unul din protagoniștii neo-slavismului.

Kramarz ia în bătaie de joc afirmațiunea că Austria s'ar gândi să pue mâna pe Salonic. Ar trebui — a spus el — ca guvernul imperiului să fie dat pe mâna unor nebuni, pentruca o asemenea încercare să devie posibilă. Nu numai că s'ar opune Rusia, dar o asemenea acțiune nesocotită ar putea provoca și primejdii mult mai grozave.

De altfel, Austria și Italia n'ar fi în stare niciodată să cadă la învoială asupra împărțirea Macedoniei ori a Albaniei.

Nu există Austriac cu scaun la cap, care să se gândească serios la o cucerire teritorială. Nu năzuim decât să ne întindem sfera de acțiune economică: în deosebi urmărim să recucerim piața sârbească.

O deputație de Români la Patriarhul ecumenic. O deputațiune de notabili români din Macedonia și Epir a sosit la Constantinopol și s'a prezentat patriarhului ecumenic cu rugămintea de a rezolva odată chestiunea bisericilor, prin numirea unui mitropolit român.

Încă nu se cunoaște, care va fi rezultatul acestui demers.

În orice caz el e privit ca un simpton al unei apropieri între Români și Greci.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

MAMA

— de Ernst Zahn —

Traducere liberă, autorizată, de dr. Horia Petra-Petrescu
(Reproducerea interzisă de autor)

(4) — Urmare —

Vorba ei serioasă, cuminte și liniștită întărită pe Gheorghe mai mult decât vorbele tălului. Se ridică dintr'o smâncitură, trăneste scaunul de masă și aruncă cuvintele scurte și îndesate: „Aa! Trăncăniți câte-ți vrea“. Apoi părăsește odaia din trei pași.

Cei rămași, între cari se afla și Lena, stau o clipă muți. Tobias isprăvește cu mâncarea, Balbina duce, tăcând, de pe masă ceașca ei și și a fiu-său; fata, Lena, stă tăcută, palidă în colțul ei de bancă. Balbina ia apoi cuvântul din nou. „Frumos mai începe“, zice ea cu glasul scurt și reținut.

— „Lasă numai, lasă numai“, murmură Tobias amenințând, drept răspuns, se gândește, că a fost totdeauna stăpân în casă și e hotărât să fie stăpân și peste Gheorghe.

Lena e atât de palidă, de n'au culoare nici chiar buzele ei. E de mirare cum nu bagă în seamă asta nici Tobias și nici Balbina.

Fata are o teamă străină de ea, care o îngheață, ca și când ar atârna o primejdie mare peste casă. I-e teamă de Gheorghe. E pururea gin-

gaș cu ea. Alaltăieri noaptea a prins-o în întunerecul gangului și a vrut să o sărute. Li este rușine, nu vrea, cu toate că este fratele tatii. Li stă pe limbă, ca și când ar trebui să spună bunicii și bunicii cele petrecute. Nu poate să scoată însă nici o boabă: de rușine și de frică nu putea să vorbească.

Bătrânii au isprăvit poveștile și încep lucrul zilei din nou. Lena se apucă și ea de lucru. Li bate însă inima. O să fie ceartă deseară, când s'a întoarce Gheorghe.

Sara lipsește Gheorghe dela cină. Abia după un răstimp bunicel intră în casă, pășind sgomotos E prietenos și mulțumit. Pare să fi beut un pahărel mai mult, decât ar fi fost cu cale.

— „Vrei să mai mănânci?“ îl întreabă mamă-sa, când își atârna pălăria 'n cui.

— „Nu“, răspunde el cu inimă, „m'au cinstit destul acolo în Alpii de sus.“

Abia când dă să se așeze, poate ca să povestească cum a petrecut ziua, pare că bagă de seamă, că nu-s toate la locul lor în odăiță. Tace își netezește mustașa frumoasă, roșiatică și râde răutăcios.

Tobias stă pe scaun și-și face de lucru cu pipa. Dă cu un bețișor prin ea, ca și când ar atârna toată viața lui dela felul cum arde pipa, și nu se uită la fiul său. Lina citește într'o carte, ridică din când în când ochii ei curați și se uită pe furie la Gheorghe. Balbina coase la un zăbun al bărbatului. O tăcere apăsătoare în întreagă odăiță Balbina o intrerupe. Întreagă lumina plină a lămpii, care atârna de la tavan, cade asupra ei.

Fata ei de culoarea fildesului, cu creștetul alb și cu sprâncenele negre ca cărbunele, e liniștită și hotărâtă. „Poți să te duci în odaia ta, Lena“, zice ea foarte liniștit. Din felul cum a rostit vorbele însă, poate să citească Gheorghe, că au să-i spună ceva bătrânii.

Fata se ridică ascultătoare și se depărtează. După ce a căzut ușa în clanță, se ridică Tobias, așează pipa pe masă și vine 'n fața lui Gheorghe. Tobias e în mânecele cămeșei numai, brațele grele și-le lăsă să atârne în jos. Deși îi atârna trupul înainte, capul sur îi ajunge aproape de tavan. „Ne-ai răspuns aspru de tot la prânz, dragul meu“, zice el.

Gheorghe râde. Același râs răutăcios de mai 'nainte. Își razimă coatele de genunchi, se apleacă tare și privește pe tată, de jos în sus, cu o privire batjocoritoare, oglindind întreagă purtarea un dispreț voit. Balbina le bagă în seamă toate. A fost el totdeauna greu de crescut, câteodată a fost chiar ușuratic, n'ci când n'a fost însă așa de nerușinat ca acum. Din America o fi învățat apucătura asta.

Purtarea lui Gheorghe îl scoate din sărite pe Tobias. Ridică mâna dreaptă, bătută de soare și dă cu arătătorul pe dinaintea ochilor fiului în dreapta și în stânga. „Așa nu stăm de vorbă noi laolaltă, fângăule! Ori-ori-ori te duci pe unde ai venit, ori trăiești aici ca om cinstit“.

— „Tată! Dă-te la o parte cu degetul“, zice printre dinți tânărul. Sângele i clocotește pe la grumaz. Tonul i-e amenințător.

Statele unite contra unui acord internațional pentru pace. Din Washington se anunță: Camera reprezentanților a respins moțiunea de a însărcina delegatul Americii la conferința păcii din Haga, de a pleda pentru un acord internațional, pentru prevenirea războaielor făcute în scop de cuceriri.

Cazul Delcassé. „Hamburger Nachrichten“ din Berlin relatează următorul senzațional amănunt, în legătură cu demisia de acum 6 ani a lui Delcassé.

Era la balul dela Curte, cu prilejul căsătoriei kronprințului în ziua de 17 Iulie 1905, când împăratul primi dela Paris o telegramă anunțându-i demisia lui Delcassé.

Generalul Lacroix, care reprezentase pe președintele Fallières la ceremonia cununiei, fu înștiințat de suveran despre acest eveniment în politica franceză.

— „Vă felicit, Sire, a spus generalul. Felicit și Franța și Europa întreagă. (Se știe că Delcassé plănuse o alianță formală cu Anglia, spre a provoca un războiu cu Germania.

Chestiunea Harden Moltke. Ziarul „Hannover Konversation“ din Berlin foarte răspândit în Germania, publică știrea, că ofițerul în rezervă Max Jenike și-a dat demisia din cauză, că superiorii lui i-au făcut observații de a lua masa la el.

Jenike declară că este mândru, că a fost invitat în casa unui bărbat distins ca Maximilian Harden, care a combătut imoralitatea în Germania. Harden a refuzat acum câțiva ani de a se bate cu Moltke, când acesta i-a cerut satisfacție pentru cele publicate de el cu privire la relațiile dintre el (Moltke) și Eulenburg. Harden a avut atunci dreptate, zice Jenike.

Deputatul Müller a interpelat pe ministrul de război german în această chestiune. Ministrul încă n'a răspuns.

Nouii măsuri restrictive contra Evreilor din Rusia. Congresul nobilimei imperiului, în ultima sa ședință, a adoptat, cu o mare majoritate, o moțiune prin care guvernul e invitat să interzică Evreilor de a face parte din redacțiile ziarelor ce apar pe teritoriul Rusiei.

La discuția propunerii pentru oprirea Evreilor de a face comerț și de a avea întreprinderi industriale, prințul Cerbotow a rostit un lung discurs, arătând că asemenea măsuri ar fi dezastruase pentru Rusia, dată fiind importanța rolului Evreilor în viața economică a țării.

În acelaș sens a vorbit și prințul Uhtomski.

— Deziteratele exprimate de congres au și primit un început de execuțiune.

Așa toți grânarii evrei din guvernământul Cernigov au fost somați să plece.

Din Celiabinsk au fost expulzate, pe un ger groaznic, 2090 familii evreești.

— „N'am ajuns încă așa de departe, mă! — mă! — ca tată-tău să-i fie frică de tine, i zice năcăjit Tobias, ieșindu-și din fire tot mai mult. E palid ca moartea, barba-i lungă, în două colțuri i tremură. Mâna și-o plimbă mereu pe la ochii tânărului.

Gheorghe o isbește deodată cu pumnul la o parte. Țăranul își pierde sărita. „Mă, mă“, strigă el și ridică mâna. N'are alt simțământ decât acela, că trebuie să pedepsească pe fecior, cum l-a pedepsit pe copil, când era vrednic de pedepsă. Gheorghe se ridică însă fără veste și-l prinde. Prima apucătură e de ajuns, ca să arate, cine va trebui să fie învingător. Firește, Tobias n'ar fi băgat-o 'n seamă, brațele sale vânoase se încordează spre apărare; Balbina însă a văzut, că fiul poate să aducă, dacă vrea, pe tată-său la pământ din două, din trei lovituri. Nici unul din cei doi nu știe, cum de-a ajuns ea între ei. „Dați-vă la o parte“, zice ea cu un glas lipsit de tărie, aproape șuerat. Dar au priceput amândoi și ca și când l-ar fi lovit pe fiecare cu un ciocan în cap. Stau cu trupurile aplecate înainte, încă gata de luptă, dar spăimântați, de ce a vrut să se întâmple.

— „Cât timp trăiesc eu“, zice Balbina, „să nu mi-se vorbească 'n sat, că se bat ca orbii oamenii sub acoperișul ăsta“. Apoi ia pe Tobias de amândoi umerii slabi și-l împinge la o parte. Nu are lipsă de multă osteneală, să-l ducă în odaia vecină. Se duce de bună voie, cu capul aplecat înainte. Gheorghe poate să audă, cum aprinde luminarea și cum se lasă greu pe

x Prăvălie nouă de ceasornice și juvaerice în edificiul școlii de fete din strada Weitzer János. Prețuri surprinzător de mici. Serviciu prompt. Repararea oroloagelor se face pe lângă garanție. Se roagă de sprijin binevoitor, pururea gata de serviciu, **Vogel László** orologier și giuvaergiu. *Arad în edificiul școlii de fete din str. Weitzer János.*

POȘTA REDACȚIEI

Cățiva curioși. București. Rostul cuvintelor, de care ne întrebați, nici noi nu-l înțelegem. Durere.

R. F. Nu e poetic redată.

N. T. Traducerile nu. „Viață lungă“ se va publica. „Tainele naturii“ n'am primit. Vă rugăm a ne mai trimete cât mai mult.

R. G. T. Nu ne bucurăm la Unguri de simpatii, deci și știrea despre sosirea lui Apponyi am dat-o după ziare ungurești. Din parte-ne nu știm pozitiv sosit-a, n'a sosit „filomela“ acasă. Pe noi nu ne distinge „pacifictorul“ cu atențiunea de a ne aviza direct..

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare dela 1 Aprilie a. c. în cancelaria subscrișului.

Dr. LAURENȚIU POP
Advocat în Arad.

Incepând din 15/III. a. c. află aplicare în cancelaria subscrișului

un candidat de avocat

cu praxă, pe lângă condiții favorabile.

Dr. Iuliu Morariu,
advocat.

M.-Uioara. (Marosujvár).

un scaun. Când se întoarce Balbina, Gheorghe e tocmai gata să-și ia pălăria și să plece. Ea închide ușa dela odaie și zice: „Cred că mai avem să vorbim ceva la oaltă.“ Poate că a făcut Balbina cu mâna, o mișcare, care i-a poruncit să se așeze la masă, poate că îndeplinește însă Gheorghe fără să vrea, ceea ce se pare, că așteaptă ea. „Isprăvește curând“ zice el, lăsându-se pe scaun.

Mama vine spre el trecând de-alatul odăii și-l privește drept. Gheorghe nu știe, de ce nu poate să stăpânească neliniștea, care-i cuprinde subțiv privirea ei.

— „La așa ceva n'ar fi fost de lipsă să vii acasă“, zice ea într'un ton apăsător.

— „La dracu! Lăsați-mi drumul meu și bateți-vă voi capul cu al vostru“, se răstește Gheorghe. „Nu mai sunt copil mic și știu ce fac“.

Balbina se uită la el, se uită mereu, lung la el. Ii examinează fiecare trăsătură a feței și citește din ea o poveste întreagă. Altă față de cum o au oamenii pe aici! Zace 'n ea o sete după fel de fel de bucurii lumesti, ceva, ce nu se unește de loc cu firea nemăiestrită și cu cinstea din casa și de pe văile astea, ceva — — —

Ea nici că clipește din ochi, dar strigă ceva înlăuntru ei. Acolo înlăuntru, întinde ea mâinile după fiul ei, pe care-l simte cum se pierde tot mai mult și mai mult, vrând să zică: Nu, nu vreau să te pierd, nu! Astea toate însă se petrec numai în sufletul ei. Fața îi e liniștită, mâinile

Cele mai noi susceperi de

plăci pentru gramofon:

Hulló falevél

din „Czigányszerelem“ și din „Balkáni herczegnő“

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă“.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,

aur, argint sdrobot și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Frații Fischer

fabricanți de pânză de sârmă, de împletitură pentru gard, de site și de saltele de sârmă

Arad, str. József főherceg nr. 8.

Fabrica: str. Kossuth nr. 45. Telefon 557.

Recomandă în atențiunea binevoitoare Onor. public magazinul său bine asortat cu tot felul de obiecte de specialitate cu prețuri afară de orice concurență.

Preț-curent la dorință să trimită gratuit.

și-le ține subțiv șorțul aspru. Glasul ei doară tremură puțin, când vorbește mai departe:

„Nu ești cum ar trebui să fi! Nu-mi place de tine, flăcăule! E vai și amar de unul, căruia nu-i mai place să lucre!“

— „Lasă, nu mă mai dăscăli!“ tresare Gheorghe din nou.

„Par'că cine știe ce păcate am făcut!“ Se ridică și se îndreaptă spre ușă, dar tot dă mai multă ascultare Balbinei, decât tatălui și se întoarce încă odată, când vorbește ea mai departe.

— „Ca să ne faci rușine, n'a fost de lipsă să vii și n'ai nici ce rămânea pe aici“, zice Balbina. „Du-te! În America ta poți să faci ce-ți place.“

— „Am să mă și duc, dacă am poftă“, se răstește el guraliv, dă un scaun, care nici nu-i era în drum, de înbufnat ce e, cu piciorul la o parte și iese pe ușe.

Balbina îi urmează, fără să știe ce să se facă, să-i mai vorbească, să-l cheme înapoi, cu mâinile tot subțiv șorț, cu trup-u-i lung aplecat puțin, încât ținuta ei capătă ceva scrutător. Gheorghe se depărtează fără să se uite înapoi, prin grădină, pe uliță înspre sat. Dă din umeri din când în când, în mers, ca și cum ar scutura la o parte toate dojenile, cari i-au căzut pe cap.

(Va urma)

Cancelarie administrativă și birou de informațiuni în Budapesta.

Procur și dau informațiuni în afaceri procesuale, școlare, bisericesti și comerciale, intervin la referenții dela Curie, din ministerii și dela toate oficiile publice din capitală, dau îndrumări în afaceri administrative, procur tot felul de documente, atestate și mape, esoperez și urgitez **concesiunii și dispensațiunii** la căsătorii, licențe de birt și pentru trafici, mijlocesc **ajutor de stat la cumpărări la islaze și pășuni**, pe baza legii din 1908 art. 43. Mijlocesc împăcaciuni procesuale și în afaceri concursuale, apoi cumpărări, vânzări și exarândări de bunuri, păduri, teritorii de vânat și în deosebi articlii tehnici, rechisite economice precum: mașini de îmblătit, de arat, de scos butucii, de scris, de cusut și casse de fer incombustibile, diferite motoare pentru mori și uloiniți. Mijlocesc pentru oficianți împrumuturi personale, pentru țărani, proprietari de pământ, comune și comunități împrumuturi ieftine, simple hipotecare și amortisaționale calculate **cu 4¹/₂ procente la sută și 1 procent amortizare** din capital; câștig reescompt pentru bănci, efectuesc tot felul de comande comerciale, mărfuri, seminte de primăvară pentru grădinari și economi, apoi comande la bursă, hârtii de valoare.

Obsero, că cumpărările mașinelor și motoarelor le mijlocesc astfel, că partea contractuală o controlez eu, iar cea tehnică va fi controlată de un tânăr român, absolvent la politehnică, care totodată este esptul meu la astfel de cumpărări, decl ferți-vă de agenții din provincie, cari prin mijlocirea lor numai procese, însă nu marfa dorită vă câștigă.

Taxele vor fi moderate și serviciul prompt, însă rog o anticipație de **cinci coroane**, cu care sumă să achită corespondența, urgențele, comandele și informațiunile mai simple. — Rog la întreprinderea mea sprijinul on. public român și îndeosebi a colegilor mei.

Cu stimă:

Dr. Constantin Manea,
advocat diplomat.

VIII. Aggteleki-u. 10., I. 7. Telefon 171-27.

Mare asortiment
de

ghete de bal

în culoarea aurului, din atlas
albastru și trandafiriu, din
piele de laek și chevreaux

1 a

Weinberger János

cel mai distins magazin de ghete.

ARAD, Andrassy-tér nr. 20.

26 (11)

Singurul compactor român!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public român din Arad și provincie, că am arangiat din nou atelierul meu cu cele mai

moderne mașini și material
  privitor la această branșe,

precum execut cu diligență și pe lângă cele mai moderate prețuri: **decorații pentru cărți bisericesti, albumuri pentru fotografii, note și gramatom, panglice la cununi funebrele și tot felul de lucrări atingătoare de această branșe.**

Bazându-mă pe sprijinul on. public român, sperând că mă vor cerceta și încuragia cu comandele am rămas cu deosebită stimă:

::: IUSTIN ARDELEAN, compactor :::

ARAD, strada Weitzer János Nr. 13 vis-à-vis de poștă.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile
cele mai moderate.

La
**Librăria die-
cezană, Arad**

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol.
legate în pele cu cop-
cii, 1 vol. 14·50, toate
volumele Coroane 172.

